

Raahelainen oppikoulu 140 vuotta

Raahessa on voinut saada oppikouluopetusta vuodesta 1884 lähtien, jolloin tänne perustettiin alkeiskoulu. Se toimi vanhan kirkon vieressä ja tuhoutui kirkon palon yhteydessä 23.7.1908. Neljä seuraavaa lukuvuotta koulu toimi Rantakadun ja Brahenkadun risteuksen kulmatalossa, kunnes pääsi syksyllä 1912 aloittamaan upouudessa koulutalossa (nyk. Keskuskoulu). Vuonna 1914 viisiluokkaisen alkeiskoulun nimi vaihtui Raahen keskikouluksi. Seuraavana vuonna senaatti antoi sille kolmivuotisen lisäopetusluvan, jolloin koulun nimeksi tuli Raahen keskikoulu ja jatkoluokat. Jatkoluokat käytyään saattoi osallistua ylioppilaskirjoituksiin. Ensimmäiset Raahessa kirjoittaneet ylioppilaat saivat lakkinsa vuonna 1919. Koulun nimi vaihtui seuraavan kerran vuonna 1952, jolloin siitä tuli Raahen yhteislyseo. Peruskoulu-uudistuksen jälkeen vuonna

1974 yhteislyseon viidestä alimmasta luokasta muodostettiin Merikadun yläaste ja lukioluokista Raahen lukio.

Raahelaisen oppikoulun täyttäessä nyt 140 vuotta ajattelin muistella muutamia niistä opettajista, jotka olivat Raahen yhteislyseossa vuosina 1967–1970, jolloin itse olin koulun lukioluokilla.

Koulun rehtorina oli matematiikan ja fysiikan opettaja **Aimo "likka" Vuola**. **Jaakko Orkamaa** arveli, että lempinimi juontui sanasta matematiikka. Lukiossa rehtori opetti A-luokkalaisia, joten B-luokkalaisena minun muistikuvani hänestä ovat oppituntien ulkopuolisista kohtaamisista. Joka ikinen kouluaamu likka seiso i yläaulassa kuin liikennepoliisi ja ohjasi luokat aamuhartauksiin.

likan suurin saavutus oli se, että hänen aikanaan, vuonna 1958, valmistui uusi koulurakennus (nykyinen Raahen lukio), jota Vuolan perhepiirissä kutsuttiin Aimon kouluksi. likka vaali koulua kuin silmäteräänsä. Hänellä oli taskussaan pyyhkeumi, jolla hän poisti havaitsemansa töherrykset.

Rehtorin vaimo **Hilja Vuola** opetti pitkää saksaa ja latinaa. Koska minä luin lyhyttä saksaa, Hilja ja minä kohtasimme vain latinan tunneilla. Viisi kertaa viikossa yritin opiskella tuota klassista kieltä niin huonolla menestyksellä, että seitsemännellä luokalla ollessani minun täytyi yhden viikon aikana jokaisen oppitunnin jälkeen oikein kädestä pitäen luvata, että parannan tapani ja luen läksyni. Viimeisen latinan tenttini päätteeksi totesin Hiljalle kieliopista oppimani lauseen ”Me non solum piget stultitiae meae sed etiam pudet.” Se on suomeksi ”Minua ei tyhmyyteni ainoastaan suututa vaan vieläpä hävettää.” Hilja totesi tähän, että sehän oli kuin anteeksipyyntö kaikista näistä vuosista.

Hilja oli aikoinaan niittänyt mainetta voittoisan Raahen Teinilaulajat -kuoron johtajana. Kun itse voitin 1981 Raahen Laulutovereiden kanssa Kotkan Merimieslaulufestivaalien pääpalkinnon, kotiin palattuani puhelin soi. Nostin luurin ja kuulin tutun äänen sanovan näin: ”Hyvää huomenta. Täällä Hilja Katariina Vuola. Onnittelten! Milloin tulet päiväkahville?” Menin sovittuun aikaan, ja aloimme suunnitella koulun 100-vuotisjuhlien kuoro-ohjelmistoa yhdessä **Pekka Männistön** ja **Reijo Norion** kanssa. Hiljan siunaustilaisuudessa johtamani Raahen Nuorisokuoro lauloi latinankielisen In Monte Oliveti -kappaleen.

Ruotsin kieltä opettanut, Keetuksi kutsuttu **Gretel Salmi**, oli koko lukioaikani luokanvalvojani. Keetu oli lämminsydäminen kotiseutuihminen ja luokanvalvojana paras mahdollinen. Hän kohteli meitä kuin omia lapsiaan. Keetu kutsui luokkamme Hakotaurin kesämökille ja järjesti meitä varten seurakuntakotiin 60-vuotissyntymäpäiviensä räppiäiset. Ollessamme abiluokalla hän järjesti meille pikkujoulun kotonaan. Keetu oli ymmärtäväinen ja kohteli kaikkia oppilaita kielitaidosta riippumatta tasapuolisesti. En ole koskaan kuullut keneltäkään, että hänen tunneillaan

olisi ollut järjestyshäiriöitä. Keetussa oli samanlaista sydämensivistystä, viisautta ja lempeyttä kuin Muumi-mammassa.

Äidinkieltä opetti ”Muumi” eli **Aili Aleksandra Heimo**, joka oli raahelaisittain sanottuna oma persoona. Muumi oli kielenkäyttäjänä aivan loistava, mutta pedagogisesti oman tien kulkija. Kerran joku oppilaiden vanhemmista oli soittanut rehtori Antti Saarimäelle ja ihmetellyt, miten äidinkielen tunneilla osa oppilaista voi istua verhojen takana ja pelata korttia. Kun Saarimäki kertoi puhelusta Muumille, tämä oli todennut, ettei häntä liikuta, mitä kulissien takana tapahtuu.

Muumin sydäntä lähellä olivat kirjallisuus- ja näytelmäkerhot, joiden kuraattorina hän itseoikeutetusti toimi. Hän seurasi tarkoin, mitä ajassa liikkui. Käytyään Pariisissa vuonna 1968 hän oli ostanut näytelmän, jonka teksti kertoi Ranskan kapinallisen nuorison katuelämän tapahtumista. Muumi suomensi ja ohjasi sen näytelmäkerholleen.

Eläkkeelle jäätyään hän lahjoitti koululle 30 000 markkaa stipendirahaston perustamiseksi. Muumin siunaustilaisuudessa, helmikuussa 1992, olin kantamassa arkkua ruumiskellarista Haaralan kappeliin. Muumi on haudattu Turkuun vanhempiensa viereen. Keetu järjesti muistotilaisuuden kotonaan.

Kaikki edellä mainitut, ikänsä puolesta senioriketjun väki, olivat syntyneet 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Lukioaikoinani he olivat yli 40 vuotta minua vanhempia, pian eläköityviä opettajia.

Englannin kielen opettajana oli edellisiä parikymmentä vuotta nuorempi Flooraksi kutsuttu **Arja Louhimaa**. Hän poikkesi kaikista edellä mainituista, sillä hän tuli kouluun omistamallaan Triumph-merkkisellä henkilöautolla. Muut kulkivat kävellen, pyöräillen ja talvella potkukelkkaillen.

Opiskelimme englantia oppikirjan, kieliopin ja harjoituskirjan avulla. Mutta keväällä 1968 Floora yllätti ja antoi luvan yhteen kuunteluharjoitukseen. Luokkatoverini toi kouluun magnetofonin, ja yhdessä opettajan kanssa yritimme saada selkoa siitä, mitä Tom Jonesin esittämän Delilah-kappaleen sanat tarkoittavat.

Nuorisoketjua eli kolmikymppisiä edustivat **Kaarina Valkealahti** ja **Antti Saarimäki**. Kaarina oli pätevä, innostunut ja aikaansa seuraava biologian ja maantiedon opettaja. Hänellä oli hyvät verkostot, minkä johdosta kesken lukuvuoden vaihdoimme oppikirjaa, koska odotettavissa oli, että ylioppilaskokeessa olisi kysymyksiä perinnöllisyystieteestä. Ennen realin yo-koetta Kaarina kutsui luokkamme biologian lukijat kotiinsa ja preppasi meitä tulevia yo-kirjoituksia varten. Eipä ollut ihme, että älliä tulikin mukavasti.

Kaarina oli myös koulun luonnonhistorian kerhon Meduusan kuraattori. Säännöllisten kokoontumisten lisäksi kerho järjesti filmi-iltoja. Myös talvilintulaskennat kuuluivat kerholaisten tehtäviin. Myöhemmin olimme Raahen lukiossa työtovereita, ja vielä myöhemmin Kaarinan aloitteesta minulle myönnettiin kotiseutuneuvoksen arvonimi.

Toinen nuorisoketjulainen, **Antti Saarimäki**, eli Iso-Antti opetti historiaa ja yhteiskuntaoppia, useimmiten piirtämällä. Samalla, kun hän kertoi meilte tunnin teemaan liittyvästä asiasta, hän aloitti piirtämisen. Kerran piirtäminen alkoi viiksistä. Kun juttu oli ohi, taululla komeili piirros presidentti Kyösti Kallioista. Tunnin päätyttyä taulu oli kuin fresko, jonka järjestäjä pyyhki välitunnin alkaessa pois. Antti toimi myös yhteiskunnallisen kerhon ja valokuvauskerhon kuraattorina.

Kun ylioppilaskirjoitusten jälkeen meidän täytyi tenttiä Vuosisadat vierivät I -kirja, kirjoitin sellaisen vastauksen antiikin Kreikan elinkeinoista, että Antti luki sitä varoittavana esimerkkinä tuleville abiturienteille. 10 vuotta myöhemmin, kun vaimoni **Ritva** oli aloittanut englannin ja suomen kielen opettajana Raahen lukiossa, Antti oli laittanut Ritvan työpöydälle viikonloppulukemiseksi kopion tuosta pätkähulusta vastauksestani. Tuolloin Antti toimi lukion rehtorina.

Junioriketjuun kuuluivat 40-luvulla syntyneet **Anja Kiviniemi** (myöh. **Swanljung**), **Hilkka Linnakangas**, **Marjatta Suomela**, **Mauri Pisilä** ja **Sirkka-Liisa Hautamaa** (myöh. **Hautamaa-Herrmann**). Anja jatkoi englannin kielen opettamista Flooran jälkeen ja hyvin opettikin. Kiertäessäni maailmalla kuoroni kanssa olen tarvinnut nimenomaan englannin kieltä.

Totuuden nimissä on sanottava, että kaikki matkojen vaatimat käytännön järjestelyt ovat olleet vaimoni tekoa, mutta juontaessani konsertteja ja niiden ulkopuolella olen melko rohkeasti käyttänyt Anjalta saamiani oppeja. Myöhemmin olimme työtovereita.

Lyhyttä matematiikkaa, algebraa ja geometriaa, opettivat **Hilkka Linnakangas**, **Marjatta Suomela** ja **Mauri "Maukka" Pisilä**. Geometria oli minulle helppoa. Sitä olen tarvinnut vielä myöhemminkin, kun isäni antoi tehtäväkseni laskea, kuinka paljon lautaa tarvittiin kotini ulkovuoren uusintaan. Ympyrälaskuissa, joissa piti osata laskea ympyrän säde ja kehä, yllätin opettajan, kysymällä miten lasketaan sädekehä. Kun vastausta ei kuulunut, sanoin, että otetaan siitä kaksin käsin kiinni ja vedetään kohti korvia. Algebra oli vaikeaa, koska kielihmisenä en millään voinut ymmärtää, miten kirjaimia voi laskea yhteen. Kolmen lukiovuoden ja kolmen matikanopettajan jälkeen opin lopulta binomin neliön, mutta vieläkö en tiedä, mihin sitä tarvitsen. Myöhemmin Marjatta oli työtoverinani Merikadun yläasteella. Hilkka ja Maukka ovat olleet kanssani pitkäaikaisia Raahen yhteislyseon ja lukion senioreiden hallituksen jäseniä.

Kirkkohistoriaa opettanut **Sirkka-Liisa Hautamaa** jätti merkittävän muistijäljen ehdottamalla, että lukiolaiset aloittaisivat Lapualaisoopperan harjoittelun. Helsingin ylioppilasteatteri oli esittänyt sen edellisenä vuonna ja aiheuttanut aikamoista kohua. Esitys oli myös levytetty, ja opettajalla oli tuo levy mukanaan, kun hän muutti Raahen. Nuotteja ei ollut. **Okkosen Jukka**, joka toimi säestäjänä, poimi melodiat levyltä. Opettaja ohjasi, **Marja Oesch** toimi apuohjaajana ja esitti Hurja Hiljan roolin. Kosolana oli **Pertti Kinnunen**. Itse olin kuorolaisena. Päivää ennen ensiesitystä rehtori tuli harjoituksiin ja ilmoitti kieltävänsä teoksen esittämisen.

Kaikki edellä mainitut ja muutkin lukion opettajat tekivät varmasti parhaansa opettaessaan ja kasvattaessaan meitä nuoria. He antoivat hyvän opin ja eväät tulevaa elämäämme varten.

Pauli Ylitalo